

Eduardas Vilkas

Matematikas, fizikos ir matematikos mokslų daktaras, lošimų teorijos pradininkas Lietuvoje, profesorius, Lietuvos Nepriklausomybės akto signataras. Gimė 1935-10-03 Gargžduose, Klaipėdos rajonas. Mirė 2008-05-18, palaidotas Vilniuje, Antakalnio kapinėse.

1949 m. pabaigęs septynias klases Gargžduose įstojo į Klaipėdos mokytojų seminariją, kurią baigė 1953 metais. Tais pačiais metais įstojo į Vilniaus universiteto Fizikos-matematikos fakultetą. Besimokydamas universitete 1957–1958 m. dirbo mokytoju Vilniaus m. X vidurinėje darbo jaunimo mokykloje. Mokytoju netapo, nes viliojo mokslinis darbas. 1958 m. baigęs universitetą, E. Vilkas jau turėjo parašęs du vertingus mokslinius straipsnius. Už šiuos darbus gavo LTSR Aukštojo mokslo ministerijos premiją. Tais pačiais metais pradėjo dirbti Lietuvos TSR mokslų akademijos Fizikos ir matematikos institute vyriausioju laborantu, kiek vėliau – jaunesnioju mokslo darbuotoju. 1959 m. įstojo į aspirantūrą ir buvo komandiruotas į TSRS mokslų akademijos Matematinės ekonomikos instituto Leningrado (dabar – Sankt Peterburgas) filialą pasirengti moksliniam tiriamajam darbui lošimų teorijos srityje. Baigęs aspirantūrą 1963 m. ir apgynęs disertaciją iš lošimų teorijos, jis tapo pirmuoju lošimų teorijos specialistu Lietuvoje. Jo sukurta Vilniaus lošimų teorijos bei matematinės ekonomikos mokykla, pelniusi tarptautinį pripažinimą, gyvavo apie 40 metų. Stipriai sumažėjusi, nes anapilin dar jauni išėjo gambiausi mokiniai, o galiausiai, profesoriui mirus, buvo panaikinta kartu su Ekonomikos institutu, kuriam jis vadovavo 23 metus.

Nuo 1964 m. E. Vilkas – Fizikos ir matematikos instituto Skaičiavimo matematikos sektoriaus vadovas. 1967 m. tame pačiame institute įsteigiamas Operacijų tyrimo sektorius ir jis

tampa sektoriaus vadovu. Pagrindinė E. Vilko mokslinio darbo kryptis – optimalumo problema. Iš šios srities 1973 m. jis apgynė daktaro disertaciją. Vilnius, kaip lošimų teorijos centras, tampa žinomas pasauliniu mastu. Už darbų ciklą „Lošimų teorijos optimalumo problema“ E. Vilkui 1977 m. paskirta Respublikinė premija. Šios idėjos buvo giliau išplėtos jo monografijose „Matematinė optimalumo teorija“ (1982), „Optimalumas lošimuose ir sprendimuose“ (1990) ir „Sprendimų priėmimo teorija“ (2003).

Šalia mokslinio ir pedagoginio (Vilniaus universiteto profesorius nuo 1979 m.) darbo jis atliko didelį mokslo organizavimo ir mokslo populiarinimo darbą: redagavo mokslinius leidinius, organizavo konferencijas, rašė straipsnius populiariojoje spaudoje, skaitė paskaitas kaip „Žinijos“ draugijos lektorius, buvo Lietuvos tarybinės enciklopedijos konsultantas. Nuo 1979 m. dirbo Matematikos ir kibernetikos instituto direktoriaus pavaduotoju moksliniam darbui. 1981 m. jam suteiktas Lietuvos TSR Nusipelnusio mokslo veikėjo garbės vardas. 1980 m. buvo išrinktas Lietuvos mokslų akademijos nariu korespondentu, 1985 m. – tikruoju nariu.

Jo darbuose daug dėmesio buvo skiriama ekonomikos srityje taikomiems matematiniais metodams. Komandinės ekonomikos šalyje vyko tyrimai, kurie „slėpėsi“ po matematinėmis formulėmis ir visiškai nekoreliavo su oficialiąja ekonomine politika. 1981 m. išleista monografija (bendraautoris profesorius Jefremas Maiminas) „Sprendimai: teorija, informacija, modeliavimas“ apie matematinį metodų diegimą ekonominiams tyrimams atlikti.

E. Vilkas buvo plačių pažiūrų mokslininkas. Tirdamas lošimų teorijos, kaip grynai matematinės disciplinos, problemas, jis užsiėmė jos taikymu socialiniams mokslams. 1985 m. tapęs LMA Ekonomikos instituto direktoriumi, pradėjo rengti teorinius seminarus apie rinkos ekonomiką. Tuometinėje Tarybų Sąjungos okupuotoje Lietuvoje tokie seminarai buvo organizuojami pirmą kartą ir buvo noriai lankomi, ypač jaunų ekonomistų.

1986–1991 m. buvo Mokslų akademijos Prezidiumo vyriausiuoju moksliniu sekretoriumi, 1992–2001 m. – Lietuvos mokslų akademijos viceprezidentu.

1989 m. E. Vilkas išrinktas TSRS Aukščiausiosios Tarybos deputatu, Prezidiumo nariu ir Tautybių Tarybos Socialinės ir ekonominės raidos komisijos pirmininku. 1990–1992 m. – Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo narys, Liberalų frakcijos pirmininkas, Lietuvos Respublikos Konstitucijos rengimo grupės narys. 1995–2002 m. buvo Lietuvos Respublikos Centrinės privatizavimo komisijos pirmininku. Pasitraukęs iš politikos jis daug pastangų skyrė Lietuvos ekonomikos plėtros ilgalaikėms strategijoms rengti ir įgyvendinti.

Paskelbė daugiau kaip 80 mokslinių publikacijų. Lietuvos periodinėje spaudoje 1988–2008 metais paskelbta daugiau kaip 200 autorinių straipsnių, kurių dauguma jau po akademiko mirties

sugulė į dvi knygas – „Neramios savaitės Lietuvoje“ (2008) ir „Ekonominis Lietuvos veidas“ (2008).

2000 m. apdovanotas Lietuvos Nepriklausomybės medaliu, 2007 m. – Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Komandoro kryžiumi. 2005 m. jam suteiktas Gargždų miesto garbės piliečio vardas.

Parengė

LMA Organizacinio skyriaus vyriausioji specialistė
Valerija Paškauskienė

Naudoti šaltiniai:

Paškauskienė, Valerija. Eduardas Vilkas. Vilnius, 2017.
Eltos nuotrauka